

De aanhouder heeft niet gewonnen... Relaas van mislukte pogingen ter vervanging van de Belgische archiefwet¹

Vorig jaar bestond de Belgische archiefwet vijftig jaar. Een reden tot feestvieren was dat niet. Herhaalde pogingen om die archiefwet te vervangen, hebben nog geen resultaat gehad. Wordt ongetwijfeld vervolgd...

Inleiding

In 2005 vierde de Belgische archiefwet zijn vijftigste verjaardag. In tegenstelling tot vele andere jubilea kan dit bezwaarlijk een heuglijke gebeurtenis genoemd worden. Het is immers voor iedereen duidelijk dat de archiefwet van 1955 en het bijbehorende uitvoeringsbesluit vijftig jaar na datum niet meer voldoen². De bezwaren zijn bekend: de archiefwet miskent de opeenvolgende fases in de staatshervorming, en de bevoegdheidsverdeling over het archiefwezen, die daarvan het gevolg was. Ze bestrijkt niet de volledige levenscyclus van archiefbescheiden gaande van de dynamische tot de statische fase noch voorziet ze in een sluitend archiefwet of gaat ze op voor alle instellingen van de wetgevende, uitvoerende en rechterlijke macht. De openbaarheidstermijn van 100 jaar die de archiefwet oplegt, is hopeloos achterhaald en in de praktijk nagenoeg onwerkbaar³. Ook de verhouding van de archiefwet tot de huidige wetten op de openbaarheid en de bescherming van de persoonlijke levenssfeer is allerminst duidelijk⁴.

Beweren dat er geen inspanningen zijn gedaan om de achterhaalde archiefwet te vervangen, is de waarheid geweld aandoen. Maar zoals eredepartementshoofd bij het Rijksarchief Jacques Mertens enigszins cynisch vaststelde in 1997, valt er sinds 1955 over de archiefwetgeving in België inderdaad niets te signaleren. Volgens hem heeft de noeste arbeid van volksvertegenwoordigers, senatoren, kabinetten, ambtenaren en archivariissen nauwelijks iets opgeleverd. Zijns inziens "kon België op het stuk van archiefwetgeving en organisatie [zelfs] een voorbeeld nemen aan veel zogenaamde ontwikkelingslanden"⁵.

In dit artikel plaatsen we de beweringen van Mertens in hun context via een beknopt historisch overzicht en een inhoudelijke analyse van de belangrijkste vervangingspogingen. We gaan na welke concrete initiatieven er in de loop van de jaren genomen zijn, welke accenten ze legden en van welke strekkingen ze uitgingen. We besteden vooral maar niet uitsluitend aandacht aan de eerste legislatuur van de regering Dehaene, toen een doorbraak binnen bereik leek.

BART COPPEIN is assistent aan de Afdeling Romeins Recht & Rechtsgeschiedenis van de K.U. Leuven
bart.coppein@law.kuleuven.be

Tot slot trachten we vanuit die studie enkele krijtlijnen voor een nieuwe archiefwet af te leiden.

De belangrijkste pogingen tot herziening van de Belgische archiefwet

Bij een historische terugblik op alle pogingen om de Belgische archiefwet te herzien, valt nagenoeg onmiddellijk op dat de legislatuur van Jean-Luc Dehaene I het momentum vormde om een nieuwe archiefwet goedgekeurd te krijgen. Daarom brengen we slechts een résumé van de belangrijkste vervangingspogingen voor en na de eerste regering van Jean-Luc Dehaene⁶.

Vóór de regering Jean-Luc Dehaene I

Het eerste echte wetsvoorstel dat beoogde de archiefwet in zijn geheel te vervangen, werd in 1972 ingediend door senator Leo Vanackere, maar raakte niet door de parlementaire procedure. Het erg degelijke wetsvoorstel volgde grosso modo de structuur van de bestaande archiefwet en was ongeveer even kort, maar bracht – grotendeels geïnspireerd door de Nederlandse archiefwet van 1962 – de neerleggingstermijn op vijftig jaar, voorzag de oprichting van tussendepots en bepaalde dat archiefstukken na dertig jaar openbaar waren. Met dit wetsvoorstel beoogde Vanackere onder meer het wetenschappelijk onderzoek te bevorderen en de achterstand van het Belgische archiefwezen tegenover het buitenland in te lopen⁷.

Onder de opeenvolgende regeringen van Wilfried Martens vond de overtuiging dat de bestaande archiefwet niet meer voldeed, algemeen ingang, zowel bij archivariissen als bij politici⁸. Onder impuls van het Algemeen Rijksarchief werden in de periode 1984-1986 studiedagen georganiseerd, waarop archivariissen en wetenschappelijke vorsers hun licht lieten schijnen over nagenoeg alle facetten van de vigerende archiefwet en voorstellen deden ter verbetering. Hierover werd een overkoepelende publicatie uitgebracht in vijf volumes: *Voor een nieuwe Belgische archiefwet*, als extra nummer bij *Archief- en Bibliotheekwezen in België*⁹.

In 1985 werd binnen de Vlaamse Vereniging voor Bibliotheek-, Archief- en Documentatiewezen (VVBAD) de Werkgroep Archiefbeleid opgericht, die zich onder leiding van Jacques Mertens en Juul Verhelst tot een actieve speler zou ontpoppen¹⁰. De Werkgroep publiceerde al in 1987 de verhandeling *Voor een nieuwe archiefwet*, waarin hij fundamentele opties naar voren schoof. Zo werd er gewezen op de specifieke waarde van archieven voor het nationale patriomonium en werd het bestemmingsbeginsel beklemtoond. De optie om archiefzorg en -beheer te laten starten van bij het ontstaan van een stuk door de oprichting van registraturodiensten en daarbij aansluitend de keuze voor een sluitend archiefnet, dat de hele levenscyclus van archiefbescheiden zou omvatten, werden als essentieel beschouwd. Voorts werd ervoor gepleit de archiefwet te betrekken op alle instellingen en schakels van de wetgevende, uitvoerende en rechterlijke macht en werd gevraagd om de openbaarheid van archiefbescheiden te regelen. De oprichting van een adviserend orgaan, Hoge Raad genoemd, ter coördinatie van de globale archiefzorg, moest het sluitstuk vormen. Aansluitend en in overeenstemming met deze principes publiceerde de Werkgroep Archiefbeleid een erg gedetailleerd wetsvoorstel, met maar liefst 52 artikels¹¹.

Als bijlage bij *Voor een nieuwe archiefwet* werd een bijzonder inspirerende bijdrage opgenomen van E. Ketelaar, toenmalig rijksarchivaris van Groningen. Het was een samenvatting van de besluiten van de RAMP-studie over archiefwetgeving die hij voor de Internationale Archiefraad in 1985 had opgesteld. Ketelaar overliep in twintig punten wat thuishoorde in een archiefwet en wat het best in reglementen zou worden opgenomen. Het voordeel van deze laatste was dat ze gemakkelijker gewijzigd konden worden, ook al waren ze hierdoor meer onderhevig aan politieke willekeur. Als minimum minimorum voor een archiefwet vermeldde hij bijvoorbeeld een definitie van de term 'openbare archiefbescheiden', de bepaling van de onvervreemdbaarheid van openbare archieven, de mogelijkheid voor openbare archiefdiensten om privéarchieven te verwerven, een inspectierecht (met bijbehorende sancties) op het beheer van dynamische archieven, een regeling voor selectie, vernietiging en neerlegging van archiefbescheiden en een nauwkeurige bepaling van de openbaarheid ervan. De instelling van een adviserende 'Archiefraad' achtte hij een politieke keuze en dus geen verplichting¹².

Op politiek vlak vermelden we voor de jaren 1980 het voorontwerp van wet van de ministers van Onderwijs en Nationale Opvoeding: Daniël Coens (CVP) en André Bertouille (PRL)¹³, en het wetsvoorstel van de parlementsleden Vansteenkiste en De Beul uit 1986¹⁴. Het is ook gepast de volgehouden pogingen van de socialistische volksvertegenwoordiger Lode Hancké in herinnering te brengen; hij diende al in 1983 een wetsvoorstel in en zou dat telkens opnieuw doen¹⁵. Onder de laatste regeringen Martens werkte hij vlot samen met zijn partijgenoot Louis Tobback, toen bevoegd voor de Nationale Wetenschappelijke en Culturele Instellingen¹⁶. Tobback poogde tevergeefs een samenwerkingsakkoord tussen de verschillende Belgische bestuursniveaus uit de brand te slepen¹⁷. Achteraf gezien werd in de jaren 1970 en 1980 vooral heel wat voorbereidend werk verricht, dat pas in het daaropvolgende decennium vruchten zou afwerpen.

De regering Jean-Luc Dehaene I (1992-1995)

Het momentum om een doorbraak te forceren, vond plaats tijdens de eerste regering van Jean-Luc Dehaene. Het leek alsof alle partijen plots het archiefwezen hadden ontdekt. Er werden maar liefst vijf voorstellen ingediend.

Het eerste voorstel, van de hand van E. Cerexhe, werd op 9 maart 1992 in de Senaat ingediend¹⁸. Daarnaast was er het door Lode Hancké (SP) op 19 mei 1992 in de Kamer ingediende wetsvoorstel tot opheffing van de Archiefwet van 24 juni 1955 en houdende organisatie van het Belgische archiefwezen¹⁹. Het betrof oorspronkelijk hetzelfde wetsvoorstel als dat van de jaren 1980. Op 1 oktober 1992 gaf de Raad van State een richtinggevend advies over het wetsvoorstel Hancké, dat een grondige revisie noodzakelijk maakte. De Raad merkte op dat het voorstel "*diverse aangelegenheden betrof dermate dat de vraag rijst of en in welke mate de regeling ervan in de bevoegdheden van de nationale overheid inpasbaar is*". Na een grondig onderzoek concludeerde de Raad dat *inzonderheid naar de wil van de bijzondere wetgever van 8 augustus 1980 de bevoegdheid over het archiefwezen [...] verdeeld was*" en adviseerde hij om langs een samenwerkingsakkoord tot een sluitende regeling te komen. Concreet werd opgemerkt dat de nationale overheid niet bevoegd was voor de regeling voor de opleiding van archivariissen, die in het wetsvoorstel vervat was²⁰. Daarom amendeerde Hancké het grondig. Hij hield daarbij ook rekening met de opmerkingen van de kabinettenwerkgroep, die zich tijdens de vorige legislatuur over zijn wetsvoorstel had gebogen²¹.

Een derde wetsvoorstel aangaande de archiefbescheiden van de nationale overheden werd op 11 juni 1992 ingediend in de Kamer door Hugo Marsoul (CVP)²². Op 28 juli 1992 dienden de senatoren Wim Verreycken, Roeland Van Wallegem en Roeland Raes (VB) een vierde voorstel van archiefwet in, een bijna woordelijke overname van het voorstel uit 1987 van de Werkgroep Archiefbeleid van

de VVBAD²³. Op 3 juni 1993 diende volksvertegenwoordiger A. Bertouille (PRL) een vijfde en laatste wetsvoorstel in, waarin hij de tekst overnam van het wetsontwerp van hemzelf en Daniël Coens uit de jaren 1980²⁴. Het advies dat de Raad van State op 30 september 1993 verleende, lag volledig in de lijn van dat bij het oorspronkelijke wetsvoorstel Hancké, waarna Bertouille enkele amendementen invoegde²⁵.

Hoewel hier niet in detail ingegaan kan worden op deze wetsvoorstellen, past het toch enkele krijtlijnen op te sommen. Alle wetsvoorstellen vingen aan met een inleidend hoofdstuk, waarin de belangrijkste archief termen werden verklaard. De wetsvoorstellen Marsoul en Verreycken spanden de kroon en namen elk 12 definities op. Aangaande de neerlegging van statisch archief in openbare archiefbewaarplaatsen werden respectievelijk termijnen van 5 (Verreycken c.s.)²⁶, 20 (Marsoul) of 30 jaar (Bertouille & Hancké) opgenomen; Cerexhe gaf geen precieze termijn op, maar stelde dat de neerlegging kon gebeuren bij het verstrijken van de periode waarin ze gebruikt worden of administratief nuttig zijn, zij het dat er eerst een selectie moest plaatsvinden. Telkens werd bepaald dat archiefbescheiden, uitgezonderd specifieke gevallen, onmiddellijk openbaar werden van bij hun neerlegging, dat wil dus zeggen vanaf de hiervoor opgegeven termijnen. Drie wetsvoorstellen eisten expliciet de oprichting van registratordiensten, daar waar de wetsvoorstellen Cerexhe en Bertouille niet verder gingen dan de eis voor een bewaring in goede en geordende staat voor de deponering. Met uitzondering van het voorstel Marsoul voorzagen alle wetsvoorstellen in de oprichting van een Hoge Raad (voor het Archiefwezen).

Voor de behandeling van al deze voorstellen werd begin 1993 in het Parlement een 'Gemengde Werkgroep Kamer-Senaat belast met de herziening van de Archiefwet' opgericht, samengesteld uit negen volksvertegenwoordigers en negen senatoren en voorgezeten door de socialistische senator Robert Garcia en het Waalse christen-democratische kamerlid René Thissen²⁷. De VVBAD nam de gelegenheid te baat om op 4 juni 1993 in het Museum voor Schone Kunsten te Antwerpen een studiedag te organiseren onder de achteraf gezien misschien wat overmoedige titel: 'Haalt de archiefwet het jaar 2000?'. Hier werden de standpunten van de vereniging geactualiseerd en werd een nieuw voorstel van archiefwet uitgewerkt²⁸.

Op 10 februari 1994 kwam de Gemengde Werkgroep Kamer-Senaat naar buiten met een onderbouwd, maar ons inziens nogal complex en te technisch-gedetailleerd compromisvoorstel, dat niet gedragen werd door de CVP-fractie. Het voorstel werd als amendement ingediend bij het wetsvoorstel Cerexhe en ging daarom de geschiedenis in als het 'amendement Garcia'²⁹. Het bestond uit zes titels. In de eerste titel 'Inleidende bepalingen' werden maar liefst 23 archivalische termen gedefinieerd. De tweede titel 'Openbare archiefbescheiden' was het omvangrijkst en was verder ingedeeld in vier hoofdstukken. Elke openbare archiefvormer

werd verplicht een registratordienst op te richten. Er werd geopteerd om geen precieze neerleggingstermijn op te geven, maar dezelfde ruime formule over te nemen van het wetsvoorstel Cerexhe. Wat betreft de openbaarheid, werd wel een precieze termijn vastgelegd: openbare archiefbescheiden ouder dan twintig jaar zouden, behoudens uitzonderingen, vrij mogen worden geraadpleegd. Een derde titel was specifiek gewijd aan de 'Particuliere archiefbescheiden'. In de vierde titel werden de organisatie en taken van het Federaal Archief van België geregeld. De facto werd hiermee de federale opvolger van het Algemeen Rijksarchief en Rijksarchief in de Provinciën bedoeld, maar de band met de juridische voorganger werd nergens expliciet bepaald. De vijfde titel voorzag de oprichting van een Hoge Raad voor het Archiefwezen, waarna in de zesde en laatste titel nog enkele overgangs- en slotbepalingen volgden.

De Raad van State had in zijn advies van 30 juni 1994 een waslijst van voornamelijk technisch-juridische opmerkingen, onder meer met betrekking tot de juridische aard van het Federaal Archief van België, de als te complex beschouwde en juridisch niet-relevante structuur van het amendement en het niet altijd even heldere taalgebruik. Het meest doorslaggevend was echter de mening van de Raad dat er omwille van de coherentie en de efficiëntie het best vóór de stemming van het amendement Garcia een samenwerkingsakkoord met de gemeenschappen en gewesten gesloten zou worden en niet erna, zoals in het amendement Garcia was voorzien, hoewel ook deze werkwijze niet in strijd werd geacht met de wet³⁰.

De leden van de Gemengde Werkgroep Kamer-Senaat schaalden zich in hun vergadering van 31 januari 1995 achter deze visie en vroegen de gemeenschappen en gewesten de zaak onverwijld op de agenda van het Overlegcomité van de regeringen te plaatsen³¹. Veel tijd was er toen al niet meer, vermits in het najaar van 1995 wetgevende verkiezingen plaatsvonden. Als alles had gelopen zoals gepland, had het amendement Garcia vóór 1 juli 1995 gestemd moeten zijn in beide kamers. Aan het einde van de eerste regering Dehaene bleek het echter niet meer mogelijk om nog een samenwerkingsakkoord af te sluiten. Bijgevolg stierf het amendement Garcia een stille dood³².

Het amendement Garcia was intussen ook ten prooi gevallen aan hevig lobbywerk vanuit de sector, wat evenmin bevorderlijk is gebleken voor een goede afloop. De sectie Archief van de VVBAD schaarde zich erachter. Hilda Coppejans-Desmedt verklaarde dat *"Het voorliggend wetsvoorstel een coherente constructie [vormt] die werd opgebouwd met het doel te komen tot een sluitend archiefnet om ons cultureel erfgoed te vrijwaren. Ieder onderdeel van de voorgestelde regeling vervult een specifieke functie, die het geheel schraagt. Er valt derhalve weinig aan te tornen"*³³. Nog in 1997 schreef Jacques Mertens dat hij in het amendement Garcia alle fundamentele opties in min of meerdere mate terugvond en dat hij hoopte dat het in een

volgende regeerperiode spoedig opnieuw ingediend zou worden³⁴.

Maar vanuit de hoogste regionen van het Algemeen Rijksarchief werd geen enkele moeite onverlet gelaten om tegen het amendement Garcia te ageren. In dat licht moet de studiedag 'Voorstellen voor archiefwet. Standpunt van de archivarijzen' gezien worden, die op 15 september 1994 door de aan het Algemeen Rijksarchief gelieerde vzw Centrum voor Documentatie over Archiefkunde werd georganiseerd³⁵. Bijzonder betekenisvol was de acht bladzijden tellende brief die algemeen rijksarchivaris Ernest Persoons op 23 november 1994 richtte aan de leden van de Commissie Onderwijs en Wetenschappen van de Senaat. Hierin zette hij zijn bezwaren uiteen tegen het amendement Garcia. Gesteund door het advies van de Raad van State pleitte hij voor een voorafgaand samenwerkingsakkoord. Voorts betreurde hij dat was nagelaten het advies te vragen van de Wetenschappelijke Raad van het Algemeen Rijksarchief en plaatste hij grote vraagtekens bij de financiële uitvoerbaarheid van het wetsvoorstel. Meer in het bijzonder trok hij van leer tegen de voorgestelde organisatie van het nieuwe Federaal Archief, die door het ontbreken van een Centrale Directie de facto neerkwam op een verkapt splitsing. Ten slotte verzette hij zich met hand en tand tegen het voorgestelde takenpakket en de samenstelling van de Hoge Raad, die volgens hem onvermijdelijk de slagkracht en de middelen van het Federaal Archief sterk zouden verminderen³⁶.

Na de regering Jean-Luc Dehaene I

De tweede regering van Jean-Luc Dehaene (1995-1999) bereikte in de Ministerraad van 25 juli 1998 weliswaar een akkoord over het tweede voorontwerp van Archief van minister van Wetenschapsbeleid Yvan Ylief (PS), maar dit bleef zonder gevolg. Hetzelfde lot waren het voorstel van archiefwet en het voorstel van resolutie beschoren, die respectievelijk in de Kamer en in de Senaat door Simone Creyf (CVP) en Chris Vandenbroeke (VU) ingediend werden³⁷. Tijdens de eerste paars-groene regering van Verhofstadt (1999-2003) waren er geen wetgevende initiatieven rond de archiefwet. Ook in de huidige paarse regering Verhofstadt II bleven wetgevende initiatieven tot nu toe uit.

Besluit

De noodzaak van een nieuwe Belgische federale archiefwet wordt door niemand nog in twijfel getrokken. Het mag echter duidelijk zijn waarom de vervangingspogingen tot dusver spaak zijn gelopen.

Het mislukken ervan kan niet los gezien worden van de federale staatsstructuur van België, die heeft meegebracht dat de bevoegdheid over het archiefwezen verdeeld is. Daarom zal, afgaande op het advies van de Raad van State, hierover eerst een samenwerkingsakkoord gesloten moeten worden tussen de federale Staat, de gemeenschappen en de gewesten. Dit samenwerkingsakkoord moet de basis vormen van een nieuwe federale archiefwet én voor archiefdecreten en -ordonnanties van de gemeenschappen en gewesten. Uiteraard impliceert dit dat het archiefwezen in eerste instantie op de agenda van het Overlegcomité van de regeringen moet worden geplaatst en dat de contouren van een dergelijk samenwerkingsakkoord de facto wellicht tot stand zullen komen in interkabinettenwerkgroepen. Daarbij zal gestreefd moeten worden naar een consensus over de taken en de plaats van het Algemeen Rijksarchief en Rijksarchief in de Provinciën.

Pas als er een dergelijk samenwerkingsakkoord is – afgaande op de ervaringen uit het verleden is dit echt een *conditio sine qua non* –, zal het Belgische parlement werk kunnen maken van een nieuwe federale archiefwet, die hiermee in overeenstemming is en dus enkel betrekking zal hebben op federale bevoegdheden. Logischerwijze

zullen dan ook de gemeenschappen en gewesten hun eigen archiefwetgeving moeten uitbouwen. De nieuwe Belgische federale archiefwet zou zich het best beperken tot een korte opsomming van fundamentele principes. In een bijbehorend uitvoeringsbesluit kunnen dan enkele zaken in detail uitgewerkt worden. Onder meer de lotgevallen van het amendement Garcia hebben immers afdoende aangetoond dat het contraproductief is om alles in de wet te willen regelen. Om in de praktijk enig effect te sorteren, zullen ten slotte financiële sancties moeten opgenomen worden³⁸.

Hopelijk zal er in de volgende jaren terdege werk gemaakt worden van een coherente, Belgische archiefwetgeving, zodat we in 2055 niet ook de honderdste verjaardag van de Belgische archiefwet zullen moeten 'vieren'.

Noten

1. Dit artikel is de herwerkte versie van een lezing op de studiedag '50 jaar archiefwet' op 23 april 2005 aan de Vrije Universiteit Brussel, georganiseerd door het Forum van Afgestudeerden van de opleiding Archivistiek en Hedendaags Documentbeheer (FAAD). Wij danken Herman Coppens en de lectoren voor hun suggesties. Zie voor een verslag van de studiedag: De Keyser, B., *Vijftig jaar archiefwet in België*, in: *Bibliotheek & archiefgids*, 81 (2005) 4; p. 26-28. De teksten van de lezingen zijn raadpleegbaar op de website van het FAAD: <http://www.vub.ac.be/archivistiek/FAAD/activiteiten.php>.
2. *Belgisch Staatsblad*, 12 augustus 1955 en 20 december 1957. Zie daarnaast: *Taken en activiteiten van het Rijksarchief*, <http://arch.arch.be/taken.htm> (geraadpleegd op 10 maart 2005) en Van Ongevalle, H., *Archiefwetgeving voor beginners*, in: *Bibliotheek & archiefgids*, 77 (2001) 5; p. 3-5.
3. Herman Coppens formuleerde op de FAAD-studiedag vanuit zijn lange praktijkervaring een eigenzinnig antwoord op enkele van deze pijnpunten.
4. Zie: Coppens, H., *Openbaarheid en privacybescherming in openbare archieven*. - Lezing op de KAPA-studiedag van 26 januari 2001. - <http://www.kapa.be/werking/documenten.html> (geraadpleegd op 10 maart 2005); Martyn, G., *Oplossingen de lege lata en de lege ferenda*, in: Opsommer, R., Martyn, G. en Heirbaut, D. (red.), *De archivaris, de wet en de rechtbank*. - Brugge, 2004. - P. 117-142; Opsommer, R., *Openbaarheid en privacy: praktische vragen en mogelijke oplossingen uit de dagelijkse archiefpraktijk*, in: *De archivaris, de wet en de rechtbank*. - P. 35-43; Schram, F., *Recente ontwikkelingen inzake openbaarheid van bestuur*, in: Boes, M., (ed.) *Administratief recht*. - Brugge: Die Keure, 2004. - P. 35-54. - (Themis-cahier ; 26); Schram, F., *Archief en openbaarheid van bestuur: een verkenning*, in: *De archivaris, de wet en de rechtbank*. - P. 3-34. Hermione L'Amiral, *toenmalig stadsarchivaris van Halle*, getuigde op de FAAD-studiedag van de praktische moeilijkheden die hieruit voortvloeien.
5. Mertens, J., *De actuele stand van zaken over de archiefwetgeving in België*, in: *Bibliotheek & archiefgids*, 73 (1997) 3; p. 87 en 89.
6. *Voor het volledige overzicht van alle tot in 1996 ingediende wetsvoorstellen en amendementen*, zie: Schram, F., *Openbaarheid en archiefwetgeving*, in: Draye, A.M. (ed.), *Openbaarheid van bestuur in Vlaanderen, België en de Europese instellingen*. - Leuven, 1996. - P. 156-157, noot 7. Zie eveneens de *historiek van de Belgische archiefwetgeving* volgens op het amendement Garcia: *Gedrukte stukken Senaat*, 1993-1994, nr. 233/2, p. 19-21.
7. *Gedrukte Stukken Senaat*, 1971-1972, nr. 391/1.
8. Mertens, J., *De actuele stand van zaken over de archiefwetgeving in België*; p. 88.
9. *Voor een nieuwe Belgische archiefwet*. - Brussel, 1984-1986; - 5 vol. - (Archief- en Bibliotheekwezen in België ; extra nr. 23). - Vol. 1: *Van 'lopend' naar historisch archief*; Vol. 2 *Een nieuwe structurele conceptie van het Belgische archiefwezen*; Vol. 3 *De Hoge Raad van het archiefwezen*; Vol. 4 *Openbaarheid en toegankelijkheid van archieven en Vol. 5 De gemeentearchieven. De Openbare Macht en haar archief. Rechterlijke archieven*.
10. Asaert, G., *De sectie Archief*, in: Heymans, F., (hoofred.), *'Nu van hooger hand ...'*. *Vijfenzeventig jaar Vlaamse Vereniging voor Bibliotheek-, Archief- en Documentatiewezenen*. - Antwerpen: VVBAD, 1996. - P. 271. *De Werkgroep Archiefbeleid* heet nu de *Werkgroep Wetgeving en Beleid*. *Voor de actuele samenstelling en prioriteiten ervan*, zie: www.vvbad.be (rubriek *Wetgeving en normen*). Hilde Van Ongevalle *lichtte op de FAAD-studiedag de werkzaamheden van de Werkgroep Wetgeving en Beleid toe*.
11. Mertens, J. en Verhelst, J. (red.), *Voor een nieuwe archiefwet. Advies van de Werkgroep Archiefbeleid*. - Antwerpen: VVBAD, 1987. - (Archiefkunde. *Verhandelingen aansluitend bij Bibliotheek- en archiefgids* ; 2). Verhelst, J., *Een voorstel van nieuwe archiefwet*, in: *Bibliotheek- & archiefgids*, 60 (1984); p. 86-104.
12. Ketelaar, E., *Richtlijnen bij archiefwetgeving en -reglementering*, in: *Voor een nieuwe archiefwet*. - P. 51-61. Zie voor de oorspronkelijke studie: Ketelaar, E., *Archival and records management legislation and regulations: a RAMP study with guidelines*. - Parijs: Unesco, 1985.
13. *Over dit voorontwerp van wet werd binnen de regering geen overeenstemming bereikt. Dezelfde tekst werd echter opnieuw ingediend als wetsvoorstel op 3 juni 1993 door A. Bertouille (cfr infra)*.
14. *Gedrukte Stukken Kamer*, 1985-1986, nr. 526/1.
15. *Gedrukte Stukken Kamer*, 1983-1984, nr. 752/1; opnieuw ingediend als *Gedrukte Stukken Kamer*, 1985-1986, nr. 188/1; opnieuw ingediend als *Gedrukte Stukken Kamer*, 1988, nr. 284/1. Zie voor een kritische bespreking van het oorspronkelijke wetsvoorstel Hancké: Verhelst, J., *Een voorstel van nieuwe archiefwet*, in: *Bibliotheek & archiefgids*, 60 (1984); p. 86-104.
16. Mertens, J., *De actuele stand van zaken over de archiefwetgeving in België*; p. 88.
17. Daelemans, F., *Une nouvelle loi sur les archives pour la Belgique fédérale. Un véritable calvaire*, in: *Archief- en Bibliotheekwezen in België*, LXVI (1995) 1-4; p. 39.
18. *Gedrukte Stukken Senaat*, B.Z. 1991-1992, nr. 233/1.
19. *Gedrukte Stukken Kamer*, B.Z. 1991-1992, nr. 462/1.
20. *Gedrukte Stukken Kamer*, B.Z. 1991-1992, nr. 462/2.
21. *Gedrukte Stukken Kamer*, B.Z. 1991-1992, nr. 462/3.
22. *Gedrukte Stukken Kamer*, B.Z. 1991-1992, nr. 510/1.
23. *Gedrukte Stukken Senaat*, B.Z. 1991-1992, nr. 471/1.
24. *Gedrukte Stukken Kamer*, 1992-1993, nr. 1041/1.
25. *Gedrukte Stukken Kamer*, 1992-1993, nrs. 1041/2 en 1041/3.
26. *In het oorspronkelijke VVBAD-voorstel van 1987 werd bepaald dat archieven na vijftig jaar konden worden neergelegd*. Mertens, J. en Verhelst, J., *Voor een nieuwe archiefwet*. - P. 21. *Ons inziens gaat het om een doelbewuste verandering, al is een typefout niet uitgesloten*.
27. *Van de Gemengde Werkgroep maakten voorts deel uit: de volksvertegenwoordigers Bertouille (PRL), Buyle (Agalev), Candries (VU), Deswaene (VD), Hancké (SP), Marsoul (CVP), Thomas (PS) en Wymeersch (VB) en de senatoren Appellans (VU), Bayent (PS), Cerexhe (PSC), Cheron (Ecolo), Creyf (CVP), Eeman (VLD), Hasquin (PRL) en Vaes (Agalev). Volgens Jacques Mertens namen ook de minister van Wetenschapsbeleid en zijn kabinetmedewerkers actief deel aan het overleg*. Daelemans, F., *Une nouvelle loi sur les archives*; p. 25-26; Mertens, J., *De voorstellen voor een nieuwe archiefwet vergeleken met de standpunten van onze vereniging in 1987*, in: Mertens, J. en Verhelst, J., (red.), *Een archiefwet voor het federale België: bijdrage tot de discussie*. - Antwerpen: VVBAD, 1993. - P. 11; Thery, L., *De Hoge Raad voor het Archiefwezen: mogelijkheden in een federaal landsbestel*, in: *Tijdschrift voor Bestuurswetenschappen en Publiekrecht*, (1994); p. 79. Herman Coppens wees erop dat vooral het wetsvoorstel Cerexhe zwaar doorwoog in de parlementaire behandeling.
28. Mertens, J. en Verhelst, J., *Een archiefwet voor het federale België*.
29. *Gedrukte Stukken Senaat*, 1993-1994, nr. 233/2.
30. *Gedrukte Stukken Senaat*, 1993-1994, nr. 233/3.
31. Daelemans, F., *Une nouvelle loi sur les archives*; p. 26-27.
32. *Zie met betrekking tot de krijlijnen die een dergelijk samenwerkingsakkoord zou moeten bevatten: Een archiefsamenwerkingsak-*

- koord, in: *Bibliotheek- & archiefgids*, 76 (2000) 3; p. 4-6.
33. Daelemans, F., *Une nouvelle loi sur les archives*; p. 27 en 42-44 en Mertens, J., *De actuele stand van zaken over de archiefwetgeving in België*; p. 89.
34. Mertens, J., *De actuele stand van zaken over de archiefwetgeving in België*; p. 89-90.
35. *De oprichting ervan verscheen in het Belgisch Staatsblad van 23 mei 1991*. Leden waren: E. Persoons (voorzitter), H. Coppens (secretaris), C. Vleeschouwers (schatbewaarder) en M. Schodts-De Ridder. Daelemans, F., *Une nouvelle loi sur les archives*; p. 29.
36. Daelemans, F., *Une nouvelle loi pour les archives*; p. 27-40 en p. 44-50 (overname van de belangrijkste delen van de brief van E. Persoons van 23 november 1994). Zie specifiek met betrekking tot de Hoge Raad voor het Archiefwezen: Thery, L., *De Hoge Raad voor het Archiefwezen*; p. 79-94.
37. Zie voor het wetsvoorstel Creyf: *Gedrukte Stukken Kamer, 1995-1996*, nr. 258/1. Dit wetsvoorstel werd in een licht gewijzigde versie opnieuw ingediend als *Gedrukte Stukken Kamer, B.Z. 1999*, nr. 90/1. Zie voor het voorstel van resolutie Vandenbroeke: *Gedrukte Stukken Senaat, 1995-1996*, nr. 274/1. Zie voor een bespreking van beide: Schram, F., *Naar een nieuwe archiefwetgeving: bedenkingen bij enkele nieuwe wetsvoorstellen*, in: *Tijdschrift voor Bestuurswetenschappen en Publiekrecht*, (1996); p. 451-461. Zie voor de inspanningen van genoemde parlementsleden op Vlaams niveau, die evenmin veel resultaat hadden: Burgelman, L., *Vlaamse politici op de bres voor Vlaamse archiefbescheiden: initialieven in het Vlaams Parlement inzake archiefzorg en -beheer*, in: *De archivaris, de wet en de rechtbank*; p. 105-108.
38. *De hier geponeerde stellingen sluiten aan bij die van Herman Coppens in zijn lezing op de FAAD-studiedag van 23 april 2005*.

SAMENVATTING

In 2005 bestond de Belgische archiefwet vijftig jaar en hij is dringend aan herziening toe. Van de diverse pogingen om de wet te vervangen, is geen enkele in haar opzet geslaagd. In de jaren 1970 en 1980 werd heel wat voorbereidend werk verricht. Het momentum om een doorbraak te forceren vond plaats tijdens de regering Jean-Luc Dehaene I. Toen werd een Gemengde Werkgroep opgericht, die het eens raakte over een compromisvoorstel, het amendement Garcia. Dit strandde echter op de aanbeveling van de Raad van State om eerst een samenwerkingsakkoord met de gemeenschappen en de gewesten af te sluiten. Een dergelijk akkoord blijkt dan ook een *conditio sine qua non* voor een nieuwe Belgische archiefwet.

ABSTRACT

In 2005, the Belgian Archives Act existed for fifty years and was due for revision. All previous attempts to replace this Act failed to succeed. In the 1970s and 1980s, a lot of preliminary works was done. The moment for forcing a breakthrough presented itself under the government Jean-Luc Dehaene I. A mixed Working Group was erected, which agreed on a compromise proposal, the Garcia amendment. But this foundered on the recommendation of the Council of State to first conclude a cooperation agreement with the communities and the regions. Such an agreement appears to be a *condition sine qua non* for a new Belgian Archives Act.

PYXIS®

Schrijven Boekbinders & Boekrestaurateurs heeft een aantal passende archiefdoos ontwikkeld, de PYXIS®. De PYXIS® is een archiefdoos voor permanente bewaring die exact op maat gemaakt wordt. De PYXIS® rekening over specifieke eigenschappen zoals scharnierende delen en slotjes. Dit alles zorgt voor een optimale bescherming van het verpakte object. Verder voldoet de PYXIS® aan ICN-Kwaliteitseis nummer 3.

Ook voor restauratie, handboekbinden en andere conserveringsartikelen kunt U bij ons terecht. In ons assortiment vind U onder meer: hoge en CAPSA®, omslagpapier, stofmappen en Tyvek-hangmappen. Neemt U voor meer informatie over deze artikelen gerust contact met ons op.

Schrijven Boekbinders & Boekrestaurateurs
Markt 1
6118 BB Nieuwstadt
Nederland

S T +31 (0)46 485 4464
F +31 (0)46 485 9676
E info@schrijvenboekbinders.com
W www.schrijvenboekbinders.com